

हाम्रा मागहरू

१. प्रस्तुत माग पत्र पेश गरेको ७ दिनभित्र सार्वजनिक सुनुवाइ सत्र सञ्चालन गरी, १५ दिनभित्र देहायबमोजिमका कार्य गर्न एक उच्चस्तरीय, अधिकारसम्पन्न र स्वतन्त्र आयोग गठन गरियोस्। अख्तियार दुरुपयोग अनुसन्धान आयोगको विद्यमान संरचना पर्याप्त नभएकाले यो आयोग छुट्टै र शक्तिशाली हुनेछ। उक्त आयोगलाई आवश्यक सहयोग र अनुगमन गर्न जेन-जी सहित युवा पुस्ताको कार्यालय गठन गरियोस्, जसले आयोगलाई आवश्यक परामर्श र सहयोग गर्नेछ।

आयोगले देहायका कार्यहरू गर्नेछः

- उच्च सार्वजनिक पदमा रहेका व्यक्ति तथा उनीहरूका परिवारको सम्पूर्ण आय र सम्पत्तिको अनुसन्धान गर्ने। यस अनुसन्धानमा देश-विदेशमा रहेको जग्गा, घर, अपार्टमेन्ट, बैंक मौज्दात र अन्य कारोबार समेत समेटिनेछ।
- तत्काल कायम रहेको सम्पत्ति, पुर्ख्यौली सम्पत्ति र वास्तविक आम्दानीबीचको अन्तर पहिचान गरी अवैध सम्पत्ति जफत गर्ने र कानुनी कारबाहीको लागि सिफारिस गर्ने।
- राजनीतिक दलहरूले विगतमा दुरुपयोग गरी आफ्ना नेताहरूको नाममा राखेका सार्वजनिक जग्गा, सम्पत्ति र कोषलाई समेत राष्ट्रियकरण गर्ने।
- आयोगले जनताबाट प्राप्त हुने सूचना र प्रमाणका आधारमा प्रारम्भिक प्रतिवेदन तयार गरी, त्यसलाई ३० दिनभित्र सार्वजनिक गर्ने।
- सम्पूर्ण अनुसन्धान प्रतिवेदन जतिसक्दो चाँडो सार्वजनिक गरी दोषीमाथि कारबाहीका लागि अभियोजन प्रक्रिया अगाडि बढाउने।

२. सरकारको नियमित अनुगमन र जेन-जी विद्रोहको जनादेश अनुसार कार्यान्वयन गर्न जेन-जी को प्रतिनिधि र मन्त्रिपरिषद् समावेश भएको सञ्चालक समिति गठन गरियोस्।

३. आगामी आम निर्वाचनसम्ममा जनताद्वारा प्रत्यक्ष निर्वाचित कार्यकारी प्रमुखको व्यवस्था कायम गराई सोही आधारमा शान्तिपूर्ण ढङ्गबाट निर्वाचन कार्य सम्पन्न गरियोस्। साथै, लोकतान्त्रिक शासन प्रणालीमा नागरिकको भूमिका थप सशक्त बनाउन र जनप्रतिनिधिहरूको जवाफदेहिता सुनिश्चित गर्नका लागि निम्न व्यवस्था गरियोस्:

- जनप्रतिनिधिलाई फिर्ता बोलाउने अधिकार: नागरिकहरूले निश्चित मापदण्ड र प्रक्रिया पूरा गरी निर्वाचित कार्यकारी प्रमुख वा जनप्रतिनिधिलाई तोकिएको कार्यकालभन्दा अगाडि नै फिर्ता बोलाउन सक्ने अधिकारको व्यवस्था गरियोस्।
- अस्वीकार गर्ने अधिकार: निर्वाचनमा कुनै पनि उम्मेदवारलाई आफ्नो रोजाइमा नपरेमा मतदाताले सबै उम्मेदवारहरूलाई अस्वीकार गर्न सक्ने अधिकारको व्यवस्था गरियोस्। यो विकल्प मतपत्रमा 'कसैलाई पनि होइन' वा 'अस्वीकार' जस्ता रूपमा राखिनुपर्नेछ।

हाम्रा मागहरू

४. प्रधानमन्त्री, मन्त्री तथा सांसदको उम्मेदवार हुनका लागि देहायको योग्यता पूरा गर्नुपर्ने व्यवस्था कायम गरियोस्:

- प्रधानमन्त्री तथा सांसदहरू :- मान्यता प्राप्त शिक्षण संस्थाबाट कम्तीमा उच्च माध्यमिक शिक्षा (कक्षा १२) वा सो सरहको परीक्षा उत्तिर्ण गरेको हुनुपर्नेछ।
- मन्त्री :- मान्यता प्राप्त विश्वविद्यालयबाट कुनै पनि विषयमा स्नातक तह वा सो सरहको परीक्षा उत्तीर्ण गरेको हुनुपर्नेछ। साथै, मन्त्री बन्ने व्यक्तिले नेतृत्व लिन लागेको क्षेत्र (जस्तै: स्वास्थ्य, शिक्षा, अर्थ, आदि) मा कम्तीमा ५ वर्षको अनुभव हासिल गरेको हुनुपर्नेछ। कुनै पनि नाफामूलक व्यावसायिक स्वार्थ बाझिने व्यक्तिलाई यस पदका लागि योग्य मानिने छैन।
- कार्यकाल र समाप्ति :- माथि उल्लेखित पदहरूको पदावधि निर्वाचित भएको मितिले पाँच वर्षको हुनेछ। उक्त पदहरूमा दुई कार्यकाल निर्वाचित भएको व्यक्ति सोही पदको लागि हुने आगामी निर्वाचनमा उम्मेदवार हुन पाउने छैन।

५. राजनीतिलाई पेसा नभई सामाजिक सेवाको रूपमा स्थापित गर्न, संवैधानिक निकायहरूको स्वतन्त्रता र कार्यकुशलता सुनिश्चित गर्न निम्न व्यवस्था गरियोस्:

- संवैधानिक निकायका प्रमुखहरू जस्ता महत्त्वपूर्ण पदमा दलीय सम्बद्धता नभएका, उच्च नैतिक चरित्र भएका र सम्बन्धित क्षेत्रका विज्ञ व्यक्तिहरूलाई मात्र नियुक्ति गरियोस्।
- संवैधानिक निकायमा हुने यस्ता नियुक्तिहरूलाई थप पारदर्शी बनाउन सार्वजनिक सुनुवाईको व्यवस्था गरियोस्, जसले गर्दा योग्य र निष्पक्ष व्यक्तिहरू मात्र नियुक्त हुने सुनिश्चितता गरियोस्।

६. राज्यसंरचनामा हुने दलीयकरणलाई पूर्ण रूपमा अन्त्य गर्नका लागि देहायबमोजिमका व्यवस्था गरियोस्:

- सरकारी संरचनाभित्र रहेका राजनीतिक दलमा आधारित सबै कर्मचारी संगठन तत्काल खारेज गरी एउटै, गैर-राजनीतिक कर्मचारी संगठनको व्यवस्था गरियोस्।
- विभिन्न कर्मचारी संगठनका लागि दिइएका जग्गा र त्यसमा निर्मित भवनहरूलाई सरकारीकरण गरी त्यहाँ सरकारी कार्यालय सञ्चालन गरियोस्।
- सरकारी संयन्त्र तथा संस्थानहरूमा समेत कुनै पनि प्रकारका संगठन वा गुटबन्दी गर्न नपाउने व्यवस्था गरियोस्।
- न्यायालयका न्यायाधीश र प्रधानन्यायाधीशको नियुक्तिमा हुने राजनीतिक भागबन्डा तत्काल खारेज गरियोस्। अब उपरान्त, न्यायाधीशको नियुक्ति उनीहरूको योग्यताक्रम, अनुभव र प्रतिस्पर्धाको आधारमा मात्र गरिने व्यवस्था गरियोस्।

हाम्रा मागहरू

- नेपाल बार एसोसिएसन, नेपाल पत्रकार महासंघ लगायतका सबै पेसागत संघ-संगठनहरूको नेतृत्व तथा कार्यकारिणी पदमा राजनीतिक दलका पदाधिकारी वा सक्रिय सदस्यहरू उम्मेदवार हुन नपाउने व्यवस्था गरियोस्।

७. व्यवस्थापिकाको काम कानुन निर्माण र नीतिगत निगरानीमा मात्र सीमित गरियोस्। यस सदनका सांसदहरूलाई मन्त्रिपरिषद् सामेल नगराइयोस्। शक्तिको पृथकीकरण र सन्तुलनको सिद्धान्तअनुसार, सरकारको नेतृत्व प्रत्यक्ष निर्वाचित कार्यकारी प्रमुखले गरोस्। यो संरचना आगामी निर्वाचनमा नै लागु हुने गरी संवैधानिक सुधारको प्रक्रिया तत्काल सुरु गरियोस्।

८. सरकारका हरेक काम कारबाही तथा राष्ट्रिय महत्त्वका महत्त्वपूर्ण निर्णयहरूलाई पारदर्शी बनाउन सार्वजनिक सुनुवाई सत्रहरू सञ्चालन गरियोस्। यी सत्रहरूको प्रत्यक्ष प्रसारण राष्ट्रिय सञ्चारमाध्यम र डिजिटल प्लेटफर्मबाट अनिवार्य गरियोस्। सबै सरकारी निकायहरूले आफ्नो काम कारबाही र खर्चको विवरण त्रैमासिक रूपमा सार्वजनिक गर्ने व्यवस्था गरियोस्। सूचनाको हक सम्बन्धी काम कारबाहीको अनुगमन र छानबिन गर्नका लागि सूचना आयोगलाई थप अधिकारसम्पन्न र राजनीतिक प्रभावबाट पूर्ण रूपमा मुक्त गरियोस्। आयोगले नागरिकका गुनासालाई छिटो र निष्पक्ष रूपमा सम्बोधन गर्न सक्ने व्यवस्था गरियोस्।

९. निर्वाचन आयोगले तोकिएको समय सीमाभित्रै प्रत्यक्ष निर्वाचित कार्यकारी प्रमुख सहित संसदीय निर्वाचन कार्य सम्पन्न गरोस्। विदेशमा रहेका नेपाली नागरिकहरूलाई आगामी निर्वाचनमा नै मतदान गर्न पाउने व्यवस्थाका लागि आवश्यक कानूनी र प्राविधिक पूर्वाधार तत्काल तयार गरियोस्।

१०. सरकारले जेन-जी सहित युवा पुस्ताको अभिव्यक्ति स्वतन्त्रताको हकलाई पूर्ण रूपमा सुनिश्चित गरोस्। सामाजिक सञ्जालमा हुने डर, त्रास वा धम्की फैलाउने व्यक्ति वा संस्थाहरूमाथि कडा निगरानी गरी आवश्यक कारबाही गरियोस्। यस पुस्ताको सुरक्षा र रचनात्मक संलग्नताका लागि एक विशेष संयन्त्र गठन गरियोस्।

११. नेपालमा दोहोरो शासकीय संरचना र अनावश्यक खर्चले सिर्जना गरेको राजनीतिक अस्थिरतालाई सम्बोधन गर्नका लागि प्रदेशसभाको औचित्यमाथि गम्भीर बहसको आवश्यकता देखिएको छ। यस सन्दर्भमा, राष्ट्रिय खर्च घटाउन, प्रशासनिक कार्यकुशलता बढाउन र राजनीतिक स्थायित्व कायम गर्नका लागि निम्न व्यवस्था गरियोस्:

- यस विषयमा राष्ट्रव्यापी रूपमा नागरिक छलफल र बहसमार्फत प्रदेशसभाको सान्दर्भिकता तथा आवश्यकताको पुनरावलोकन गरियोस्।
- उक्त छलफलका आधारमा, प्रदेशसभालाई विघटन गरी त्यसको अधिकार क्षेत्रलाई स्थानीय तह र संघीय सरकारमा हस्तान्तरण गर्ने व्यवस्था मिलाइयोस्।
- यो विषयलाई आगामी निर्वाचनअघि नै निष्कर्षमा पुऱ्याइयोस्, र यदि बृहत् नागरिक छलफलबाट कुनै ठोस निष्कर्षमा पुग्न नसकेमा, जनमत संग्रह मार्फत जनताको प्रत्यक्ष राय लिएर राज्यको पुनर्संरचना गरियोस्।

द्रष्टव्य: यस प्रस्तावको आशय प्रदेशलाई नै विघटन गर्ने नभई, केवल प्रदेशसभा लाई विघटन गरी यसको प्रशासनिक बोझ र खर्च कटौती गर्नु हो भन्ने स्पष्ट पारिन्छ।